

Magdaléna Dvořáková

Joel Frederiksen

pěvec s mahagonovou barvou hlasu

Objevem na hvězdném nebi scény staré hudby u nás bude v letošním roce zcela jistě špičkový americký basista Joel Frederiksen. Tento umělec, jehož hlas odborníci řadí do kategorie „coloratura basso profundo“, vystoupil na mnoha prestižních světových festivalech (Hong Kong Arts Festival, Brisbane Arts Festival, Passauer Festspiele) a spolupracoval s významnými orchestry a ansámblu (Atlanta Baroque Orchestra, Capella Reial de Catalunya, Huelgas Ensemble, Ensemble Unicorn). Působí v oblasti opery, oratorních i sólových projektů. Kromě technické brilantnosti je pro něj typická také vášeň pro hudbu a jiskřivý temperament. V letošním roce bude v České republice premiérovat svůj koncertní program, jenž je poctou Domenicu Martinellimu – významnému baroknímu architektovi, který na našem území působil. Koncerty v rámci „Pro-

jektu Martinelli“ zazní nejen u nás, ale také v Liechtensteinském paláci ve Vídni. Náš exkluzivní rozhovor s Joelem Frederiksenem nenabízí jen pohled do světa renesanční a barokní hudby. Joel Frederiksen je totiž i specialistou na tak zvanou Early American Music nebo hudbu americké sekty shakerů, o níž u nás není téměř nic známo.

V kritikách se o vás píše, že váš hlas vyjadřuje charakter i expresivitu (New York Times), také se často píše o vaší „mahagonové barvě hlasu“. Čím je váš hlas specifický a jak docílíte, že si publikum často doslova omotáte kolem prstu? Hlasem se snažím vytvářet „barvy“. V

barokní hudbě se tomu říkalo chiaroscuro (=světlé/tmavé), což je slovní spojení, které bylo poprvé použito v souvislosti s kontrasty barokního umění. Snažím se ovlivnit i barvu jednoho tónu. Můj pedagog mi jednou řekl, že si to mám představit jako sametově černé pozadí s malým žlutým kanárkem uprostřed. Je to však i o stavbě celku – písně, které zpívám, se vždy snažím vykreslit trochu jinak, ale s jistotou dávkou expresivity. Můj hlas je dosti specifický – jsem patrně jeden z nejnižších basů v Západní Evropě.

Vím o vás, že milujete nejen operu doby Monteverdiho a Händela, ale také Mozarta a cítíte se velmi dobře v rolích, jako je Osmin z Únosu ze Serailu či Sarastro (Kouzelná flétna). Na která z těchto vystoupení rád vzpomínáte? Má láska k opeře začala mým obdivem k technice a frázování skvělých basistů, jako jsou Cesare Siepi, Nicolai Ghiarov a Samuel Ramey. Vše, co jsem doposud v oblasti opery dělal, je většinou spojeno se starou hudbou. Mé operní zkušenosti začaly rolí Senecy v Il Coronazione di Poppea a středověkou operou Vzkříšení Lazara (Ježíš). Rád bych se vrátil k Senecovi a Osminovi. Pro můj hlas jsou skvělé händelovské role, kde mohu využít jeho celý rozsah. Z novějších věcí jsem zpíval na Salzburger Festspiele dílo Kurta Weilla Die Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny za řízení Dennise Russela Daviese.

Spolupracovali jste s hvězdami v oblasti staré hudby, například s Jordi Savallem, Paulem van Nevelem, Paulem O'Dette. Na kterou z těchto osobností rád vzpomínáte? Myslím, že

všechny z těchto spoluprací v oblasti staré hudby mě ovlivnily. Rád vzpomínám například na účinkování v Bachově Mši h moll s Jordi Savallem, protože kvalita tohoto vystoupení byla prostě fantastická. Paul van Nevel je zase osobnost, která ví neuvěřitelně mnoho o oblasti renesanční polyfonie. Přiměl mě k tomu, abych zpíval v „mean-tone tuning (Mittel töng)“ – v historickém ladění. Výsledkem je, že opravdu zpívám přesně. Dříve, když jsem se intenzivně věnoval studiu staré hudby a loutny, byli mími učitelé a vzory Paul O'Dette a Stephen Stubbs. Ti mě také povzbuzovali k výkonům na vysoké úrovni, učili mě všimát si deklamací a rétoricko-sty-

listické složky barokní hudby.

Dříve jste působil jako umělecký vedoucí souboru L'antica musica New York a v současné době řídíte soubor staré hudby Ensemble Phoenix Munich, s nimiž jste připravil nejen své sólové CD „Orpheus, I am“, ale také programy postihující světskou a duchovní hudbu několika epoch. Co je pro vás při tvorbě programů důležité? Jako zpěvák, který hraje na loutnu a při zpěvu se doprovází, jsem se nejdříve zamiloval do hudby anglických renesančních skladatelů, jako jsou John Dowland a Thomas Campion. Moje programy často vycházejí z něčeho poetického, protože sám sebe považuji za básníka, i když nepíšu vlastní poezii, ale interpretuji poezii jiných. Například program „Fire-Passion In English Lute Song“ je založen na jednotlivém tématu textů. Další mojí láskou jsou balady (program „Scarborough Faire“), protože nesmírně rád vyprávím příběhy, což lze i pomo-

cí zabarvení a změn hlasu. Co se hudební složky týče, mám rád neobvyklé a vzácné věci.

Řeknu-li Early American Music, běžný znalec hudby si nic nevybaví. Vy jste však nahrál s tímto repertoárem několik CD s předními americkými soubory The Waverly Consort a The Boston Camerata. Co je pro tuto hudební kategorii typické? Early American Music jsem studoval ve Washingtonu v Library of Congress v Archivu lidové kultury u Josepha Hickersona. Bohatství americké hudby mě fascinovalo. Tehdy byl můj zájem spíše všeobecný, i když jsem se zaměřil na blues, balady a hudbu protestantských sbírek The Sacred Harp (1844) a Southern Harmony (1835). V nich jsou obsaženy písně, které znějí velmi starobyle – chybí v nich tercie v akordu a často obsahují čistou kvintu, která byla charakteristická pro hudbu středověku. Melodie byly obvykle převzaty ze starých evropských zdrojů, ale pak upraveny americkým způsobem. Na americkém jihu jsou stále skupiny, které tyto písně zpívají ze zpěvníků zapsaných v „shape notes“ – specifickém notačním sys-

tému, který byl součástí americké tradice zpěvu v 19. století. Hudba náboženské sekty Shakerů je jiná kapitola. Byl jsem hostem u posledních členů této komunity v Sabbath-day Lake na Den děkuvzdání. Líbí se mi, že hudbu používají jen čistě vokálně. Vytvořili tisíce písní, které jsou jedním z našich nejobtáhlejších hudebních zdrojů.

Jak jste se dostal ke spolupráci na Projektu Martinelli a čím vás tento projekt oslovil? Čím bude hudba, který pro něj připravujete, specifická? Je pro mě velmi zajímavé čerpat inspiraci z architektury Martinelliho doby a vytvořit speciální program. Je pro mě výzvou přemýšlet o spojení mezi architekturou a hudbou a o tom, jak vidět hudbu architektonicky. Pro projekt připravuji hudbu z období 1680–1720, kdy Martinelli tvořil. Vše bude zakotvené v italštině, protože Martinelli působil v Římě a narodil se v Lucce. Z tehdejších velkých skladatelů to budou Antonio Caldara, Francesco Bartolomeo Conti, Johann Josef Fux, Jan Dismas Zelenka, Giovanni Bononcini, Giulio Caccini. Chystám i světoovou premiéru dvou soudobých děl jako poctu Martinellimu – jednu od soudobého vlámského skladatele Willema Cuellerse, který píše ve stylu starých mistrů, a druhou od Američana Lawrence Traigera.

S jakým hlasovým pedagogem v současnosti pracujete? Od roku 2003 spolupracuji s Helenou Lazarskou z Vídně, která je známá svým působením na salcburském Mozarteu.

Velkou část svého života jste strávil v Americe, nyní žijete v Mnichově. Několik let jste také prožil v Japonsku a k japonské kultuře máte velmi osobní vztah. Kde se cítíte doma a která z kultur ovlivnila vaše duchovní zájmy? Cítím se jako světoobčan a jsem rád, že jsem měl možnost hodně cestovat. Vyrostl jsem v americké Minnesotě, ale pak jsem se přestěhoval na východní pobřeží a žil ve Washingtonu a New Yorku. Jako student jsem žil v Japonsku. Také proto, že mě zajímala bojová umění a různé formy buddhismu včetně zenu. Je ale zajímavé, že jsem se musel přestěhovat do Mnichova, abych našel japonskou formu buddhismu, kterou teď praktikuji.

Při svých recitálech se často doprovázíte na loutnu. Proč dáváte loutně přednost? Jsem v první řadě zpěvák, ale studoval jsem i klasickou kytaru, od níž jsem později přešel k loutně. V New Yorku jsem měl vynikajícího učitele Pata O'Briana a později jsem studoval v magisterském programu starou hudbu u Dr. Lyle Nordstroma a absolvoval mistrovské kurzy u Paula O'Dette a Roberta Spencera.

Nahrál jste několik desítek CD a na CD Christmas With the Stars zařadila firma Erato váš hlas dokonce vedle Josého Carrerese... První CD, která pro mě byla velmi důležitá, jsou ta s The Boston Camerata, kde je můj hlas specificky využit, zvláště nahrávky „An American Christmas“, dále CD s díly Dowlanda ve staroanglické výslovnosti, pak „Carmina Burana“ a také raná americká hudba a hudba shakerů.

V Evropě si cením svého sólového CD „Orpheus, I am“, ale mám také skvělé zkušenosti s nahráváním s Huelgas Ensemble, Josquin Capella nebo Ensemble Unicorn.

Co chcete posluchačům svou hudbou předat? Mým cílem je ovlivnit city posluchačů. Když zpívám nebo interpretuji píseň, používám vše v hlase a na loutně tak, abych byl expresivní a s hudbou splynul.

Joel Frederiksen v datech

Nar. 17. 4. 1959 Minnesota, rodina se intenzivně zabývala hudbou • 1965 chlapecký soprán v kostelním sboru (Presbyteriánský kostel v Edina, Minnesota) • 1967 studium klavíru a koncerty • 1968 první kytara • 1972 účinkování v první rockové skupině • 1974 vedoucím basové sekce ve školním sboru, tvorba vlastních písní, účinkování v profesionálním muzikálu – role Kaifáše v Jesus Christ Superstar, účinkování s Edina West High School Madrigal Singers • 1977 Gustavus Adolphus College, Minnesota (zpěv a klasická kytara) • 1978 studium zpěvu u Lorena Lunda v Minneapolis, začátek studia japonštiny • 1979-80 pobyt v Japonsku • 1980 studium amerického folku (Woody Guthrie, Pete Seeger...) • 1981 absolutorium Gustavus Adolphus College; sňatek, dcera Yale Marel • 1982 Washington, DC, studium americké lidové hudby, Library of Congress, tvorba politických protestsongů • 1983 Upstate, New York – Koinonia, práce v komunitě zabývající se vztahem mezi životním prostředím a hudbou, studium loutny u Patricka O'Briana v New Yorku • 1984-98 účinkování s New York University Collegium Musicum • 1986 Garden City, New York, výuka hudby na exkluzivní High School (St. Paul's) • 1988 Michigan, studium staré hudby u Dr. Lyle Nordstroma, Oakland University, studium zpěvu u Johna-Paula Whitea • 1989 založil soubor L'antica musica • 1990 absolutorium magisterského studia – stará hudba, Oakland University, stěhování do New Yorku, spolupráce s The Waverly Consort, dcera Liv Alison • 1990-95 spolupráce s Ensemble for Early Music (středověké hry) • 1993-99 pedagogické působení (zpěv) na prestižní Long Island University • 1995-2001 spolupráce s The Boston Camerata, 6 CD pro Erato • 1997 založil L'antica musica New York při St. Bartholomew's Church na Park Avenue v New Yorku • 1998 vystoupení na Salzburg Summer Festival (Die Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny za řízení Dennise Russela Davise) • 1999 přestěhování do Mnichova • 2002 založil Ensemble Phoenix Munich, nahrávka „Orpheus, I am“, vystoupení s Jordi Savallem, spolupráce s Huelgas Ensemble, Ensemble Gilles Binchois, Josquin Capella, Musica fiata, Daedalus, etc. Pravidelná turné s newyorským souborem Hudson Shad • 2005-2006 sólová vystoupení programů „Orpheus, I am“ a „Fire-Passion in English Lute Song“, společně recitály s Christine Gabrielle „Orphée et Corinna“.